

SAMPLE QUESTION PAPER

2016-17

CLASS – X

वेळ-3तास MARATHI मराठी

गुण : 90

ANSWER KEY Section A (Comprehension)

प्र. १. १. खूप

२. भारतदेश पृथ्वीचा मुकुटमणी आहे.

३. सगळे महत्त्वाचे धातू भारतात सापडतात. गंगा, यमुना, कृष्णा, गोदावरी, कावेरी आणि नर्मदा आपल्या अमृतजलाने त्याच्याभूमीचे सिंचन करतात. येथील कसलेल्या जमिनीत सदैव सोने पिकते.

४. भारतामध्ये अनेक महापुरुषांनी जन्म घेऊन मानवतेचा बोध केला. त्यामध्ये रमाची मर्यादाशीलता, कृष्णाचा कर्मयोग, गौतमाची अहिंसा, युधिष्ठिराचा धर्म, कर्णाची दानशूरता, अर्जूनाचे युद्धकौशल्य आणि महावीराची करूणा या सगळ्यांनी भारताला वैभवसंपन्न बनविले.

प्र. २. १. नपुसकलिंग

२. लेखकाचा खरा मित्र पुस्तक आहे.

३. लेखकाला स्थळे आवडतात. तेथील अनुभव आणि आठवणी आवडतात. या आठवणी आवडल्या माणसाशी जोडल्या गेलेल्या असतात. निर्मळ निसर्गाच्या सान्निध्यात थोडा वेळ मन रमेल पण नंतर माणसांची आठवण येईल.

४. पुस्तकात निवडक आणि गाळीव माणसे असतात. माणसाच्या प्रत्यक्ष जीवनात ज्या उणिवा असतात, त्या पुस्तकात नसतात. पुस्तकापासून प्रांजळ आचार, भावना व प्रेरणा मिळतात.

Section B

प्र. ३. १. स्वच्छ-सुंदर भारत

नैसर्गिकसौंदर्य-प्रत्येक नागरिकाची जबाबदारी-सध्याची परिस्थिती-त्यासाठी उपाय योजना.

२. सैनिकाचे मनोगत

साहस म्हणजे जीवन-देश म्हणजे देव-सैनिकांचे खडतर आयुष्य.

३. जनसेवा हिच ईश्वरसेवा

संताची शिकवण-देश म्हणजे देव-सेवा म्हणजे ध्येय-रंजल्या गांजल्याची सेवा-सर्वत्र परमेश्वराचे वास्तव्य-कर्म म्हणजे परमेश्वर-बाबा आमटे, मदर तेरेसा यांची शिकवण.

- प्र. ४. पत्र पाठविणाऱ्याचा पत्ता व दिनांक-मायना-मुख्य मजकूर-समारोप स्वाक्षरी-विषयानुसार पत्रलेखन-भाषा ओघवती व वाचनीय -महत्वांचा पंदाचा उल्लेख आवश्यक -अभिवादानाचे योग्य शब्द.

Section C

- प्र. ५. अ) खालील प्रश्न सूचनेप्रमाणे सोडवा.

१. केशव (विशेषनाम)
२. सात (विशेषनाम)
३. पुढे (शब्दयोगी अव्यय)
४. त्यांचा (सर्वनाम)
५. उदया (क्रियाविशेषण)
६. अरेरे! (केवलप्रयोगी अव्यय)

- ब) कंसातील सूचनेनुसार प्रयोग बदला

१. कर्मणी प्रयोग
२. कर्तरी प्रयोग
३. रामाने रावणास मारले.
४. राधा कुत्र्याला मारते.

- क) सूचनेनुसार सोडवा.

१. भूतकाळ
२. मोकळे हसून ते त्याचा स्वीकार करतील.
३. वर्तमानकाळ

- ड) लिंग बदला.

१. कवयित्री
२. पती
३. मुली
४. आजोबा

- इ) वचन बदला.

१. पुस्तके
२. माणसे
३. नदया
४. गर्दी

- फ) समानार्थी शब्द लिहा.

१. समूह

२. योग्य

ग) विरुद्धार्थी शब्द लिहा.

१. सुख

२. अशक्य

ज) वाक्यप्रचारांचा खालील वाक्यांमध्ये योग्य वापर करा.

१. डॉ. आंबेडकर यांनी समाजातील अंधश्रद्धेला मूठमाती दिली.

२. सावित्रीबाई फुल्यांच्या कार्यामुळे स्त्रियांना धीर आला.

ह) अचूक शब्द ओळखा व लिहा.

अनुभूती

Section D

प्र. ६. अ) खालीलपैकी कोणत्याही एका वाक्याचे संदर्भासह स्पष्टीकरण लिहा.

१. 'हो ना .....म्हणून निभावलं हो.'

संदर्भ : 'वारूळ' या पाठातील प्रस्तुतवाक्य आहे. या पाठात अनिल अवचट यांनी पर्यावरणा संबंधी आस्थेचा दृष्टीकोन संबंधित विधानातून व्यक्त केला आहे.

स्पष्टीकरण : मुंग्याच्या वारूळात नागिणीचे बाळंतपणाला येणे-मुंग्यांनी तिची मदत करणे-तिचे बाळंतपण सुखरूप पार पडणे- यावर तिने हे उद्गार काढले.

वैशिष्ट्य : निसर्गातील विविध घटकांचे परस्पर संबंध यातून दिसून येतात.

२. 'वेदनेचे आनंदात कसे रूपांतर.....लागला.'

संदर्भ : चित्रलेखा पुरंदरे यांच्या 'माणुसकीचा झरा' या पाठातील आहे.

स्पष्टीकरण : रस्त्याच्याकडेला दिसलेला तुळशी राम नावाचा महारोगी-असहय वेदनांनी विव्ळत असलेला बाबा आमटे यांनी पाहिला-त्यामुळे कुष्ठरोग्यांची आजन्म सेवा करण्याचा बाबा आमटेचा निश्चय -त्यातूनच या जोडप्यांनी फुलवलेले आनंदवन.

वैशिष्ट्य : ध्येयनिष्ठा व ध्येयपूर्तीचा आमटे दांपत्याचा ध्यास.

३. 'एक मनुष्य अखंड..... कधीच मंजूर नाही.'

संदर्भ : बी.जी. वाघ यांच्या 'निसर्गविध' या पाठातील हे वाक्य

स्पष्टीकरण : स्वातंत्र्य हे मानवी जीवनाचे खरे मूल्य -प्रत्येक जण स्वयंभू आहे. -निसर्गाला जाती, धर्म नामंजूर. निसर्गाचा खरा धर्म 'जगा आणि जगू द्या.'

वैशिष्ट्य : निसर्ग समानतेची शिकवण देतो.

ब) योग्य पर्याय निवडूनवाक्य पार लिहा

सादोबा

प्र. ७. अ) खालील पैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे ५० ते ६० शब्दांत लिहा.

१. 'उरुसाचे दिवस' या पाठात लेखिका आशा अपराद यांनी उरुसाचा स्वयंपाकाची तयारी-शाकाहारी स्वयंपाक-पदार्थ इत्यादि.
२. 'काय राव पुस्तकराव! या नाटिकेतून पुस्तकांची माहिती. पुस्तकरावाचा पोशाख-त्याची माहिती.
३. 'निसर्गवेध' लेखक बी.जी.वाघ-प्रत्येक दिवस नवीन-निसर्गातील बदल.

ब) खालील पैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची एका वाक्यात उत्तरे लिहा.

१. कुष्ठरोगाचा अभ्यास करण्यासाठी बाबा आमटे कलकत्ता येथे गेले.
२. पन्हाळ्याचा दरगाह शादुद्दीन कतावलीचे पवित्र स्थान आहे.
३. केशवच्या बहिणीचे नाव सरिता होते.
४. गोष्टीच्या पाण्यात कवितेची नाव सोडायची.

प्र. ८. अ) खालीलपैकी कोणत्याही एक पद्यांशाचे संदर्भासहित स्पष्टीकरण करा.

४

१. 'सारा निसर्गच ..... माणूस म्हणून'.

संदर्भ : रोहिदास पोटे यांची 'प्रलय' ही कविता. -जुन्या विचाराच्या माणसाबाबत निसर्गाने कोणती प्रतिक्रिया द्यावी-माणसाला माणूसपण कसे यावे, याची नोंद.

अर्थ : कवी म्हणतात-प्रलय व्हावा-जुने विचार नष्ट-माणसाला आमूलाग्र बदलण्याची गरज.

२. 'सोसून सोसून ..... पोसावं.

संदर्भ : कवी ऋषिकेश कांबळे यांची 'आपण धरणी गं' ही कविता-अन्यायाच्या विरोधात लढणाऱ्या स्त्रीचे वेगळ्या रूपातील चित्रण.

अर्थ : लढाऊ वृत्तीचे आपल्या सहकार्याने सांगणे-जागृतव्हा. -स्वतःचे दुःख विसरून जगाला किती दिवस पोसायचे?

३. 'वळण.....वाणी

संदर्भ : कवी अनिल पाटील-गावाबद्दलची ओढ या कवितेतून व्यक्त होते.

अर्थ : गावाकडील वर्णन-गावाबद्दलची ओढ.

ब) योग्य पर्याय निवडून वाक्य पूर्ण करा.

चिरड अन्याय, घेहक्क, बनून वाघवाधिणी गं.

प्र. ९. अ) खालील पैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे ५० ते ६० शब्दात लिहा.

१. अनिल पाटील यांनी 'गाव' कवितेत गावातील निसर्गाचे मनोवेधक शब्दात केलेले वर्णन. गावाची आठवण आली की सर्व निसर्गदृश्ये त्यांच्या डोळ्यांसमोर येते. गावाचा वाटत असलेला अभिमान.
२. 'प्रलय' रोहिदास पोटे यांची कविता. माणसाकडून माणुसकीची व माणूस म्हणून जगण्याची अपेक्षा. असा प्रलय अपेक्षित की संपूर्ण जगात बदल अपेक्षित.

३. ऋषिकेश कांबळे यांची कविता. कवितेतून लढाऊ बाण्याच्या स्त्रीचे उद्गार-अन्यायाचा प्रतिकार-वाघवाघिणी बनू.
४. 'विविधतेत ही एकता' हे भारतीय संस्कृतीचे वैशिष्ट्य आपल्या देशातील प्रत्येक राज्यातील वेगळेपण, आ) खालील पैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी एका वाक्यात लिहा.
  १. विभिन्नतेत देश एकत्वाचे गीत गातो.
  २. हिरवेगार पीक काळ्याभोर शेतात नाचत आहे.
  ३. मातीला कष्टाच्या भाकरीचा सुगंध यावा.

प्र. १०. अ) खालील पठित उताऱ्यातील ओळी वाचून त्याखाली विचारलेल्या प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

झाडांचे दातृत्व-निसर्ग एकगुरू-माणसाचे कर्तव्य

किंवा

माणसाच्या वागण्याने होणारे दुःख -मित्र दूर गेल्याची खंत-माणसाकडून अपेक्षा

ब) खालील प्रश्नांची उत्तरे ५० ते ६० शब्दांत लिहा.

१. लेखक आनंद यादव यांनी पंढरपूर आणि रत्नागिरी या गावांची सांगितलेली वैशिष्ट्ये -पंढरपूरातील विठ्ठल मंदिर हे पंढरपुरी संस्कृतीचे केंद्र-पंढरपूरचे भक्तियुक्त मानसिक वैशिष्ट्ये. रत्नागिरीतील रस्ते-समुद्र-वातावरणातील उग्र गंध.
२. लेखक आनंद यादव यांनी सांगितलेले कोल्हापुरी गुळाचे वैशिष्ट्य - शाळेत असतांनाची आठवण-गुळाची खास चव.